

กรณี

พระพิมลธรรม (อาจ)

วัดมหาธาตุ

มติชน สุดสัปดาห์

๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๗

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (อ.จ.)

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (อ.จ.)

กรณีพระพิมลธรรม (อจ) วัดมหาธาตุ

มีข่าวว่า สมเด็จพระธีรญาณมุนี วัดจักรวรรดิราชาวาส ทำหนังสือกราบ
ทูลสมเด็จพระสังฆราช วัดราชบพิธ ขอให้ทรงนำเรื่องเข้ามหาเถรสมาคม
เพื่อพิจารณา เสนอให้ทรงพระกรุณาเลื่อนสมณศักดิ์พระพิมลธรรม วัดมหา
ธาตุ ขึ้นเป็นสมเด็จพระพุฒาจารย์ ที่ว่างลงนั้น มติชนฉบับวันที่ ๒๕
มกราคม ๒๕๒๗ รายงานว่า ลิขิตกิ่งกล่าว ลงวันที่แแต่เมื่อ ๒๐ พฤศจิกายน
๒๕๒๖ แสดงว่า เจ้าคุณสมเด็จพระจักรวรรดิต้องการให้ทรงแต่งตั้งตำแหน่ง
สมเด็จพระราชาคณะที่ว่างลง ให้ทันวันเฉลิมพระชนม์พรรษาศกนั้น แต่ก็
ล่าไป ไม่ทันกาล คงอ้างได้ว่าเวลานั้น ศพสมเด็จพระพุฒาจารย์ (เสงี่ยม)
ยังเข้าโกศอยู่ที่วัดสุทัศน์ และมาได้รับพระราชทานเพลิงเอาต่อเมื่อล่วงวัน
เฉลิมพระชนม์พรรษาไปแล้ว (๑๗ ธันวาคม ๒๕๒๖)

ที่จริง เมื่อทรงตั้งพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (กมล) วัดพระเชตุพน ขึ้น
นั้น ศพพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (ฟู) วัดพระสิงห์ ก็ยังหาได้รับพระราชทาน
เพลิงไม่ ข้ออ้างเรื่องต้องรอกการปลงศพองค์ก่อนให้เสร็จสิ้นเป็นอุฐิธาตุไป
แล้ว จึงจะตั้งองค์ใหม่ในราชทินนามนั้น จึงฟังไม่ขึ้น

ถ้าย้อนความหลังไปครั้ง ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ยังเป็นนายก
รัฐมนตรีอยู่นั้น รัฐบาลก็ได้มีคำริที่จะขอให้ทรงยกพระพิมลธรรมขึ้นเป็น
สมเด็จพระพิมลธรรมมาแล้วด้วยซ้ำ ความข้อนั้น นายนิพนธ์ ศศิธร รัฐ

มนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการในเวลานั้น เป็นผู้เกี่ยวข้องกับ การถวาย สมณศักดิ์ชั้นหิรัญบัฏครุฑองค์ท่าน ย่อมทราบเรื่องนี้^{๕๗} และแล้ววันดีคืนดี นายกรัฐมนตรี กลับให้สัมภาษณ์ว่า ไม่ทรงพระกรุณาโปรดให้เลื่อนสมณ ศักดิ์ เพราะดวงชะตาของพระพิมลธรรม ไม่ตรงกับดวงพระชันษา ข้อเท็จจริงทางเบื้องหลังจะเป็นอย่างไร เราไม่มีทางที่จะทราบได้ แต่การที่ หัวหน้ารัฐบาลให้สัมภาษณ์เช่นนั้น ไม่เป็นการชอบธรรม เพราะทำให้เสียหายแก่สถาบันพระมหากษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตย ทั้งยังเป็นการเอาไสยศาสตร์มาใช้อธิพลเหนือพุทธศาสนาอีกด้วย แต่แล้วเมื่อเร็ว ๆ นี้^{๕๘} เจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ในกรมการศาสนาให้สัมภาษณ์ในทำนองนี้อีก ดังกับจะให้เรากลับไปสู่สมัยราชาธิปไตยกันจะนั้น

ใครก็ตามที่สนใจเรื่องของพระพิมลธรรมรูปนี้ ย่อมทราบว่าท่านผิดแปลกแตกต่างไปจากบรรดาพระมหาเถระทุกรูปที่เคยมีมาแต่อดีตจนปัจจุบัน ซึ่งอาจประมวลความสำคัญได้ดังต่อไปนี้ คือ

๑) ท่านเป็นพระเถน ที่ทำการสำนัสนธรรมกรุ่นเดียวกัน จนได้รับ สมณศักดิ์ชั้นสูงสุดสำหรับพระราชอาณาเขตแต่เมื่อชนมายุยังน้อย ทั้งยังกล้าทำสิ่งซึ่งอยู่นอกเหนือกรอบที่ศาสนจักรและอาณาจักรขีดเส้นไว้ให้ด้วย เช่น งานด้านสหภาพพม่า ด้านส่งพระนักศึกษาไปอินเดียและการเยือนอัสสัมกตประเทศ เป็นต้น อุทาหรณ์ที่ว่านี้ เวลานี้อาจไม่แปลก แต่ท่านแหวกแนวมาเป็นเวลากว่า ๓๐ ปีแล้ว พระเถระร่วมรุ่นจึงตามท่านไม่ค่อยจะทัน ย่อมมีอาการอิจจาริษาอยู่ในนั้นมิใช่น้อย

๒) ท่านเป็นพระที่มีโวหารกล้า ซึ่งฟังคล้ายทำทนายความเชื่อถือต่างๆ ในทางสถาบันนี้อาจต่อแหลมได้ ประกอบกับยศศักดิ์อิศรฐานของท่าน

ซึ่งเคยเป็นถึงสังฆมนตรีองค์การปกครอง เป็นอธิการมหาวิทยาลัยตองค์แรกจากพม่า และเคยเป็นหัวหน้าหมู่สงฆ์ที่ขอให้ถอดถอนและแต่งตั้งสังฆนายกมาด้วยแล้ว ย่อมเป็นที่กลัวเกรงและย่อมมีศรัทธาอยู่ นอกเหนือไปจากการอธิบายยากด้วยอย่างไม่ต้องสงสัย

๓) อาจารย์และปฏิปทาของท่านนั้น ไม่ได้เป็นที่ตั้งแห่งความเลื่อมใสถ่ายเดียว บางฝ่ายกินแหนงแคลงใจ ว่าท่านเจ้ายศ บางฝ่ายเห็นว่าท่านคบนักการเมืองและคนใหญ่คนโตตั้งแต่สมัยปรีดี พนมยงค์ จนจอมพล ป. พิบูลสงคราม ถึงกับบางคนหาว่าศิลาจารวัตรของท่านวิบัติไปก็มี ในพวกที่ตั้งตัวเป็นปฏิปักษ์นั้น มีทั้งศิษย์หา และครูอาจารย์ ในวัดมหาธาตุุนั้นเองด้วยพร้อม ๆ กันนี้ ท่านก็มีศิษยานุศิษย์ และผู้ที่เคารพนับถือเลื่อมใสแพร่ขยายไปแทบทั่วพระราชอาณาจักร โดยเฉพาะก็ในหมู่พระหนุ่มเดرن้อย ที่พากันเห็นว่าผู้หลักผู้ใหญ่ในวงการคณะสงฆ์อ่อนเปลี้ยกว่าท่านแทบจะทุก ๆ ทาง ทั้งทางสิกขาวิสัย ทั้งทางสติปัญญา และทั้งทางด้านความยุติธรรมแห่งการบริหารคณะสงฆ์ด้วย โดยที่มิมีการเอาเปรียบองค์ท่านกันมาเรื่อย ๆ จำเดิมแต่จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เถลิงอำนาจอย่างเผด็จการเป็นต้นมา

๔) พระพินิตธรรมเป็นผลิตผลของวัดมหาธาตุ ซึ่งเป็นสำนักที่สำคัญสุดของคณะสงฆ์ไทยหรือของคณะมหานิกาย จำเดิมแต่เกิดธรรมยุติกนิกายขึ้นมา ก็มีมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเป็นคู่แข่งกับมหามกุฏราชวิทยาลัย แม้ในสมัยราชาธิปไตยนั้นแล้ว วัดมหาธาตุก็เฟื่องฟูขึ้นอีก แต่รัชกาลที่ ๕ เรื่อยมา ทั้งทางด้านการศึกษาและการปกครอง ก็ได้ส่งพระสังฆาธิการไปครองพระอารามที่สำคัญ ๆ ทั้งในกรุงและหัวเมือง ยิ่งในสมัยประชาธิปไตยด้วยแล้ว จำเดิมแต่มีพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๔๘๔ มาแล้ว

ตำแหน่งสมเด็จพระสังฆราชก็คือที่ประชุมของสังฆสภา ทั้งพระที่นั่งอนันต-
สมาคมเคยเป็นที่ประชุมของรัฐสภานั่นเอง ทั้งนี้โดยจำต้องย้อนขึ้นไปถึง
รัชกาลที่ ๑ ด้วย ว่าวัดมหาธาตุ ซึ่งเป็นที่กระทำสังคายนาเวลานั้น เป็นวัดของ
วังหน้า ซึ่งมีเรื่องที่ขัดกับวังหลวงแทบตลอดมาเกือบทุกรัชกาล ถ้าฟังพระ
พิมลธรรมเป็นพระเถระที่เรียบ ๆ อย่างเดียว หรือทำตนเป็นอย่างขรวัตา
เช่น พระธรรมบัญญัติ (สวัสดิ์) เจ้าอาวาสองค์ก่อน ย่อมไม่เป็นปัญหา
หรือยอมให้กับฝ่ายธรรมยุติ เพื่อเห็นแก่เจ้านายวังหลวง แม้ตำราไวยากรณ์
ของตนเองก็ยอมเอาไปทิ้งน้ำลงสระไปเสีย เพื่อไม่ให้เสียพระเกียรติสมเด็จพระ
พระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส อย่างสมเด็จพระวันรัต (ทิต)
บ้านพระพิมลธรรมก็อาจได้เป็น ไม่แต่สมเด็จพระราชาคณะ หากอาจเป็น
องค์สกลมหาสังฆปริณายกไปแต่ก่อนสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ วัดพระ
เชตุพน แล้วด้วยซ้ำไป

พร้อมกันนี้ ก็ฟังกล่าวไว้ด้วยว่า สมเด็จพระวันรัต (เฮง) นั้น ถ้า
ศึกษากันให้ถี่ ๆ แล้ว จะเห็นได้ว่าท่านแข็งข้อเอากับฝ่ายราชาธิปไตยและ
คณะธรรมยุติ मामิใช้น้อย เป็นแต่ท่านนิมนวลและสังวร กว่าพระพิมลธรรม
มากนัก และถ้าท่านไม่อายุสั้นเสีย จะมีอะไรให้กระทบกระทั่งกันกับคณะ
ธรรมยุติ หรือกับบ้านเมืองอีกเพียงไร ก็สุดที่จะเดาได้ ถึงกรณีของพระ
พิมลธรรม (ช้อย) ก็เช่นกัน เผิดอุสสองท่านนี้ดำรงสมณฐานันดร และ
ตำแหน่งทางด้านการบริหารอยู่ในช่วงบ้านเมืองก็ ยังไม่มีเผด็จการเข้ามาก้าว
ก้าวการพระศาสนา ทั้งสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ โดยเฉพาะก็พระราช
บัญญัติการปกครองคณะสงฆ์สมัย พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งเป็นการใช้อำนาจอย่าง
อธรรมในการครอบงำสงฆ์หมู่ใหญ่โดยแท้ ที่น่าเศร้าก็คือหลวงวิจิตรวาทการ

ซึ่งมีส่วนในการผลักดันพระราชบัญญัติฉบับ พ.ศ. ๒๔๘๔ กลับมามีบทบาท ในการรุดหน้าพระราชบัญญัติเผด็จการฉบับ พ.ศ. ๒๕๐๕ และบุคคลผู้^๕ เป็นศิษย์ร่วมอุปัชฌาย์อาจารย์มากับพระพิมลธรรม กลับไม่ช่วยปกป้องผู้ร่วม สำนักเดียวกันมาเอาเลย ทั้ง ๆ ที่เป็นเงาของจอมพลสฤษดิ์อยู่ในเวลานั้น

จริงอยู่ การหักโค่นพระพิมลธรรมเกิดขึ้นก่อนพระราชบัญญัติดังกล่าว แต่ถ้าปราศจากเผด็จการอย่างสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และภยากติครอบงำอย่างบ้าคลั่งเกี่ยวกับลัทธิคอมมิวนิสต์ ย่อมทำลายล้างพระพิมลธรรมเสียมิได้ โดยการโค่นล้างทำลายกันครั้งนั้น ฝ่ายรัฐบาลเป็นเพียงตัวการที่เอื้ออาทรให้ฝ่ายสงฆ์ ซึ่งเจ้าการคือ (๑) สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ วัดเบญจมบพิตร ซึ่งมีความผิคน้อย หากมีพระกรรมเบา จึงบังเกิดอคติครอบงำพระสติพระปัญญาจนบริหารการพระศาสนาอย่างผิดกฎผิดเกณฑ์ต่าง ๆ อย่างน่าสมเพช (๒) สมเด็จพระมหาธีรวงศ์ (จวน) วัดมกุฏกษัตริยาราม (พระฐานันดรเวลานั้น) ซึ่งเป็นศักรุก่ออาฆาต ไม่แค่ว่ากับพระพิมลธรรม หากกับพระศาสนโสภณ (ปลอด) วัดราชาธิวาส ซึ่งเป็นธรรมยุติกด้วยกันด้วย ทั้งนี้ โดยมี (๓) สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ฟื้น) วัดสามพระยา (สมณศักดิ์ในปัจจุบัน) เป็นหอกข้างแคร่ที่สำคัญ อันประหัตประหารพระมหานิกายด้วยกันเองมาเสียก่อนแล้ว รวมถึงพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (ฟู) วัดพระสิงห์ และพระธรรมเจดีย์ (กิ) วัดทองนพคุณ ส่วนพระเถระรูปอื่น ๆ เป็นแค่สมุนตัวรอง ๆ ลงไป อันได้แก่สมเด็จพระวันรัต (ทรัพย์) วัดสังเวช ซึ่งล่วงลับไปแล้ว และพระวิสุทธาธิบดี (ไสว) วัดไตรมิตร ซึ่งยังมีอิทธิพลอยู่ในเวลานี้ เป็นต้น

ผลกรรมที่ทำกันมากับพระพิมลธรรมนั้น พอจะเห็นตัวอย่างได้ไม่ยากนัก

คือ เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช วัดเบญจมบพิตรนั้น ทั้ง ๆ ที่ทรงมีพลานามัยแข็งแรง อยู่ ๆ ก็เสด็จพระโลหิตในสมองแตก สิ้นพระชนม์ลงง่าย ๆ ยังเจ้าพระคุณ สมเด็จพระสังฆราช วัดมกุฏกษัตริย์ฯ เสด็จ ก็ถึงกับรทพระประเทียบบุชจนสิ้นพระ ชนม์ลงอย่างเอนถอนาถ ทางฝ่ายฆราวาสนั้น จอมพลสฤษดิ์ ภายอย่างไร ถูกบริบทภัยสมบัติ โดยลูกเมียฟ้องร้องกันเกี่ยวกับกองมรดกอย่างไร และ ถูกขู่เขี้ยถึงความเลวออกมาเพียงไร ไม่จำเป็นต้องเอ่ยถึง ยังข้าราชการชั้น ผู้น้อยที่ปรักปรำพระพิมลธรรม มีอันเป็นไปอย่างไรบ้าง ก็ไม่จำเป็นต้องกล่าว ถึงอีกเช่นกัน ในส่วนพระพิมลธรรมเองนั้น ปรากฏว่าศาลทหารที่เผด็จการ ๕๕ กลับประกาศความบริสุทธิ์ของพระคุณเจ้าในทางกฎหมาย แล้วสั่งข มณินบาตกับความบริสุทธิ์แห่งภิกษุเพศของท่าน ทั้ง ๆ ที่ท่านถูกตั้งผ้ากา สาวพัสดุออกจากร่างโดยพระเถระฝ่ายมหานิกายด้วยกันเองมาก่อนแล้ว ทั้ง ยังส่งไปให้จำพรรษาที่สันติปาตวรารามอีกเป็นเวลาไม่น้อยด้วยซ้ำไป

แม้ศาลและสงฆ์ จะ ประกาศความบริสุทธิ์ของพระพิมลธรรมแล้วก็ตาม ในทางฝ่ายบริหารคงถือว่าท่านยังเป็น พระอาจ ป. ๘ อยู่ นั่นเอง เพราะถือ ว่าท่านเคยถูกถอดออกแล้วทั้งจากตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดมหาธาตุ และสมณ ฐานันดรศักดิ์ แต่แล้วยุวสงฆ์และสาธุชนก็เรียกร้องจนพระคุณท่านได้มาซึ่ง (๑) สมณศักดิ์ (๒) ตำแหน่งสภานายก มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัยซึ่งถวาย คุชฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์แต่ท่านเป็นการประเดิมเริ่มแรก พร้อมกับถวายแด่เจ้า พระคุณสมเด็จพระสังฆราช วัดราชบพิธ และท่านพุทธทาสแห่งสวนโมกข์ นั้นด้วย และ (๓) ตำแหน่งอธิบดีสงฆ์แห่งสำนักที่ใหญ่ยิ่งที่สุดของฝ่ายมหา นิกาย

ในขณะที่จำพรรษา ณ สันติปาตวรารามนั้น พระพิมลธรรมได้อบรมศีล

สมาธิปัญญาโดยเข้าใจโลกธรรมยิ่งกว่าสมัยท่านดำรงสมณฐานันดรศักดิ์และ
ตำแหน่งสังฆมนตรีเสวยด้วยซ้ำ ทั้งท่านยังแปลพระอภิธรรมคัมภีร์ อันเป็น
คู่มือแห่งการปฏิบัติอีกด้วย ครั้นกลับสู่วัดมหาธาตุอย่างอิสระชนแล้ว ทั้งๆ ที่
เมื่อยังไม่มียศศักดิ์อัครฐานใด ๆ พระอาจารย์อาจ อาสโภ ก็ได้อุคหนุนหนุน
เจียรคงควัตร จนเป็นที่ยอมรับกันของวงการคณะสงฆ์ ซึ่งมหาเถรสมาคม
พยายามกีดกันท่านด้วยประการทั้งปวง แต่แล้วการกีดกันอันเป็นไปโดยอุบาย
อันมิชอบ ย่อมแพ้กุศโลบายอันชอบธรรมเสมอ ดังประเด็นเรื่องเลื่อนสมณ
ศักดิ์คราวนี้ ก็เป็นเพียงอีกกรณีหนึ่งเท่านั้น

เราต้องไม่ลืมว่า ผู้ที่กีดขวางพระพิมลธรรมที่สำคัญสุดนั้น เวลานี้ยังมี
เหลืออยู่แต่เจ้าคุณสมเด็จพระเจ้าสามพระยาเท่านั้น โดยที่ท่านองค์นี้กุมเสียงฝ่าย
มหานิกายในมหาเถรสมาคมไว้ในอำนาจเลยทีเดียว และกุศโลบายของท่านองค์
นี้ก็แยบคาย มีลูกเล่นลูกชน อันยากที่คนวงนอกจะตามทัน แม้ชนมาจะ
ล่วงมาจนบัดนี้แล้ว ก็หาปรากฏว่าท่านลทสิริมานะลงไปไม่ การศึกษา
ของคณะสงฆ์ปลงเปลี่ยอยู่เวลานี้ ก็เพราะท่าน พระสังฆาธิการระดับสูง
ชาติผู้ที่สามารถอย่างอาจหาญ ก็เพราะท่าน ดังรองสมเด็จพระราชาคณะ ที่
ท่านหนุนขึ้นไปนั้น ยุวสงฆ์เคยกล่าวว่า บางองค์มีหน้าที่คอยเทกระโดน
ถวายท่านที่วัดสามพระยาเท่านั้นเอง จริงอยู่ เจ้าคุณสมเด็จพระเจ้าจักรพรรดิแก่
อาวุโสกว่า แต่วัดสามพระยาท่านถือตัวตั้งว่าท่านเป็นสังฆราชฝ่ายมหานิกาย
เอาเลยทีเดียว แม้วัดจักรวรรดิ ลึก ๆ ลงไปแล้ว ก็ต้องเกรงท่าน

ถึงกระนั้นก็ตาม ในเรื่องความสัจย์ซื่อต่อธรรมเป็นใหญ่ วัดจักรวรรดิ
ท่านต่อสู้มาโดยตลอด แม้จะเงียบๆ อย่างผู้ใหญ่ก็ตาม ยากที่จะหากรรมการ
มหาเถรสมาคมที่อ่อนกว่า จะเที่ยงธรรมและกล้าเผชิญความจริงเท่าท่าน

สนธิบาตในวันเฉลิมพระชนม์พรรษา พ.ศ. ๒๕๒๑

ต่อมา มีข่าวว่าพระพุทธรังค์ (สุวรรณ) วัดเบญจมบพิตร ก็เป็นตัว
 เก่งสำหรับตำแหน่งสมเด็จพระราชาคณะอีกองค์ โดยวัดสามพระยาหนุน ดั่ง
 ได้ให้เข้าเป็นกรรมการมหาเถรสมาคมและเป็นเจ้าคณะใหญ่หนเหนือ รอคิว
 อยู่แล้ว ทั้งยังได้เป็นรองแม่กองบาลีอีกด้วย ทั้ง ๆ ที่เป็นเปรียญเพียง ๗ ประ
 โยค ในขณะที่วัดปฐมคงคาและวัดไตรมิตร ไม่ลงให้วัดสามพระยา จึงนำ
 สังกะตักกันต่อไป ว่าลูกสมุนจะได้ดี ดังกรณีวัดพิชัยญาติและวัดสุวรรณาราม
 อีกหรือไม่ มิไยว่านั่นจะเป็นประวัติศาสตร์ซ้ำรอย จนทรงพระพิโรธมา
 แล้วแต่ในเมื่อพระพุทธรังค์ออกจะใกล้ชิดกับทหาร และกว้างขวางทางบ้าน
 ประชาสัมพันธ์ และรับใช้ใกล้ชิดกับวัดสามพระยา ย่อมยากที่จะถอนตัว
 ออกจากรัศมีแห่งสังฆราชฝ่ายมหานิกายได้

การทำเรื่องเกี่ยวกับการเลื่อนสมณศักดิ์พระพิมลธรรมคอนันต์ เจ้าคุณ
 สมเด็จพระราชาคณะที่ย่อมมียัมไถ้สบาย เพราะกลไกมหาเถรสมาคมอยู่ใน
 กำมือท่าน และถ้าพระพิมลธรรมได้เป็นสมเด็จพระราชาคณะย่อมเข้านั่งใน
 มหาเถรสมาคมได้โดยตำแหน่ง ท่านย่อมทนไม่ได้เอาเลย อย่าว่าแต่พระ
 สังฆาธิการจากทุกจังหวัดเลย แม้ผู้แทนราษฎรจากภาคอีสานจะร้องเรียน
 เกี่ยวกับกรณีนี้ ท่านก็ไม่กลัว เพราะท่านไม่เคยฟังประชามติ ท่านชอบ
 เผด็จการ อย่างอัคราธิปไตย ยิ่งกว่าธรรมาธิปไตย และระยะเวลายังห่าง
 ไกลกว่าจะถึงวันเฉลิมพระชนม์พรรษา ทั้งท่านยังอ้างได้ดั่งว่า พระราชา
 มหาษัตริย์ไม่พอพระทัยพระพิมลธรรม ดังจะเห็นได้ว่าไม่ได้เสด็จพระราช
 ดำเนินไปทอดผ้าพระกฐินที่วัดนั้นมาเป็นเวลากว่าสิบห้าปีแล้ว จนอ้างว่าเป็น
 เรื่องวุ่นวายกับวังหลวงชั้นอีก ก็ยังได้

ฉะนั้น วิธีแก้ปัญหาคกรณีนี้ อยู่ที่คณะองคมนตรี จำต้องนำเรื่องกราบ

บังคมทูล ให้พระเจ้าอยู่หัวทรงอยู่พื้นสถานะ อันนายกรัฐมนตรีกคนหนึ่งเคยกล่าวให้เป็นที่มัวหมองพระนามาภิไธยมาแล้ว กล่าวคือ ถ้ามีพระราชดำรัสผ่านทางราชเลขาณุกการไปยังอธิบดีกรมการศาสนา ในฐานะเลขาธิการมหาเถรสมาคม ว่าทรงสนพระราชหฤทัยในเรื่องนี้ และจะทรงยินดีโปรดให้พระพิมพ์ธรรมเป็นสมเด็จพระราชาคณะ (ถ้ามหาเถรสมาคมเห็นเช่นนั้น) ก็เชื่อว่าทุกสิ่งทุกอย่างจะลงเอยด้วยความเรียบร้อยถึงาม สิ้นความกินแหนงแคลงใจ ในทุกๆ ระดับ แก่คำกล่าวหาอย่างไรเหตุผลของอดีตนายกรัฐมนตรีกที่วานั้นไปได้ด้วย และเป็น การเชื่อมสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์เข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อันเจ้าคุณสมเด็จเจ้าวัดสามพระยา่อมจะแสดงฤทธิ์ในเรื่องนี้อีกต่อไปไม่ได้ ดังคราวที่ท่านเคยกักกันท่านที่วัดพระสิงห์ไว้ ก็ได้พระบารมีที่ทรงเอื้ออาทรตามถึง พระธรรมราชานุวัตร (ฟู) จึงได้รับเลื่อนสมณศักดิ์ขึ้นเป็นพระมหาโพธิวงศาจารย์ และพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ในที่สุด

กรณีที่พระธรรมเจดีย์ (กี) วัดทองนพคุณ ถูกวัดสามพระยาถ่มแกงจนทรงพระพิโรธในท่ามกลางมหาสนธิบาตนั้น ก็ถึงกับจะโปรดให้เลื่อนสมณศักดิ์ขึ้นเป็นชั้นหิรัญบัฏ ในโอกาสพิเศษเนื่องในวันฉัตรมงคล พ.ศ.๒๕๒๒ เสียซ้ำ หากท่านมรณภาพลงก่อน จึงโปรดให้เลื่อนเกียรติยศโกศศพขึ้นเท่าชั้นรองสมเด็จพระราชาคณะ ซึ่งในวงการพระเจ้าพระสงฆ์ ไม่เคยมีเช่นนั้นมาก่อนเลย ทั้ง ๒ กรณีนี้ พระภิกษุสามเณรและพุทธศาสนิกชนที่สนใจความถูกต้องถึงามในวงการคณะสงฆ์ พวกนี้แซ่ซ้องสรรเสริญพระบารมียิ่งนัก

สำหรับพระพิมพ์ธรรมนี้ก็เช่นกัน ถ้าทรงพระกรุณาโปรดให้เลื่อนสมณศักดิ์ขึ้นเป็นสมเด็จพระพุฒาจารย์ เป็นกรณีพิเศษ เนื่องในวันฉัตรมงคลปีนี้

จะมีผู้ถวายสกุต์พระธรรมราชายิ่งนัก แสดงว่าชาวลือต่าง ๆ ที่ว่าไม่โปรดพระพิมลธรรมก็ดี ที่ว่าเรื่องเบื้องหลังต่าง ๆ ทางวัดมหาธาตุ เป็นเหตุให้หมองหมางพระราชหฤทัยอันโยงไปตั้งนายปรีดี พนมยงค์ กับจังหวัดอยุธยาที่พระพิมลธรรมเคยเป็นเจ้าคณะจังหวัดมาก่อน ก็ดี ย่อมจะปลาสนาการไปเป็นการเริ่มต้นที่ความถูกต้องดีงาม สัมกับความเป็นพุทธศาสนิกชนโดยแท้

ยิ่งอนุสรณ์คำนึงถึงความจริงที่ว่า สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เคยเสด็จมาทรงปฏิบัติธรรมที่วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ สมัยพระพิมลธรรมเริ่มฟื้นฟูธรรมปฏิบัติขึ้นก่อนถูกโค่นล้างลงไปด้วยแล้ว โดยที่บั้นพระบรมราชชนนีจะมีพระชนม์ครบ ๗ รอบพระนักษัตร และพระพิมลธรรมถูกถอดในสมัยที่พระองค์ท่านทรงเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ (โดยลายพระราชหัตถ์ตั้งกล่าวหาปรากฏ ณ ที่ใด ๆ ไม่) การยกย่องพระคุณเจ้ารูปนั้นขึ้นเป็นสมเด็จพระราชาคณะ ให้ได้เข้าไปร่วมเจริญพระพุทธมนต์ถวายพระพรชัยมงคลในวโรกาสเช่นนั้น ย่อมเป็นพระราชสิริ เป็นการสมานฉันท์และย่อมเป็นพระคุณูปการ สัมกับที่ทรงเป็นบรมราชูปถัมภ์ภักของพระบวรพุทธศาสนา โดยแท้ นอกเหนือไปจากพระกตเวทีตารธรรมต่อพระราชมารดา

ที่น่าสงสัยก็คือ จะมีองคมนตรีผู้ใดกล้ากราบบังคมทูลพระกรุณาหรือยังรัฐบาลด้วยแล้ว อย่าพึงหวังไปที่ใครเลย ดังข้าพเจ้าเคยเสนอความเห็นมาแล้ว เมื่อคราวฉลองกรุงครบ ๒๐๐ ปี ว่าน่าจะเชิญนายปรีดี พนมยงค์มาร่วมงานเพื่อความสมานฉันท์ แก่รอยร้าวจากผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔๗๕ (ซึ่งครบ ๕๐ ปีประชาธิปไตยในปีที่ ๒๐๐ แห่งกรุงเทพฯ เช่นกัน) และรับรองงานเสรีไทยของผู้เสียสละชีพเพื่อความอยู่รอดของชาติและเอกราชสำหรับปวงชนชาวไทย ทั้งยังเป็นการแก้ไขความกินแหนงแคลง

ใจเรื่องกรณีสวรรคต ซึ่งท่านผู้นั้นถูกกลั่นแกล้ง โดยที่ท่านพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของท่านมาทุก ๆ ศาตแล้วด้วย แต่แล้วก็ห้ามใครกราบหูลไม่ ถ้าเป็นสมัยโบราณ ก็แสดงว่าเราไม่มีขุนนางผู้ใหญ่ที่เป็นตงฉินกันเลย

ครั้นนายปรีดี พนมยงค์ ล่องลับไป ข้าพเจ้าก็เสนอให้มีการกราบบังคมทูลเพื่อให้มีผ้าไตรและไฟหลวงออกไปพระราชทาน เป็นการทรงขมาศพ และทรงอุทิศส่วนพระราชกุศล พระราชทานท่านอภิธรรมบุรุษอาวุโส ซึ่งจะเป็นการเพิ่มพูนพระกฤษฎาบารมิแห่งความเป็นธรรมราชา ผลก็คือห้ามมิให้ผู้ใดรับข้อเสนอกจากคนนอกอย่างข้าพเจ้าไม่ จึงสงสัยว่า กรณีพระพิมลธรรมนี้ ก็เห็นที่ความหวังดีที่เสนอมานี้ จะไม่ได้รับการตอบสนองจากวงการใดๆ อีก เช่นเคย ถ้าเช่นนั้น ก็เป็นการยากที่จะหวังอะไรในทางความถูกต้องดั้งเดิม จากเบื้องบนกันอีกต่อไป ถึงอย่างไร ๆ ข้าพเจ้าก็ยังคงเชื่อว่าเหนือฟ้ายังมีฟ้า เหนือม่านบังตาหรือเส้นผมที่บังภูเขา เราจะเข้าถึงความถูกต้องดั้งเดิมกันจนได้

ถ้าองคมนตรีไม่ทำงานก้านั้นและคณะรัฐมนตรีก็ไม่ทำหน้าที่กัน ประชาชนและพระภิกษุสงฆ์ควรมีหนังสือถึงราชเลขาธิการโดยตรง ก็เชื่อว่าจะได้ผลเป็นแท้ เพราะพระเจ้าอยู่หัวของเราท่านเป็นประชาธิปไตย ยิ่งกว่าข้าราชการบริพารที่ท่านเป็นพระราชายังกว่าพระราชาเป็นไหนๆ ไม่เชื่อก็ดองดู

สมเด็จพระ
พุทธมาจารย์
(อ.จ.)